

Priedas Nr.1

Holokausto aukų skaičius Lietuvos provincijoje 1941 m.

Pagal K.Jägerio raportą Lietuvos provincijoje (išskyrus didžiuosius miestus – Vilnių, Kauną, Šiaulius ir Panevėžį) 1941 m. buvo nužudyti 65 967 žydai. Tačiau į K.Jägerio raportą nėra įtrauktos Kretingos, Mažeikių, Telšių, Tauragės, Vilkaviškio (išskyrus 1941 m. lapkričio 15 d.) ir Šiaulių apskrities (išskyrus 1941 m. rugpjūčio 27 d. Joniškio ir 1941 m. spalio 2 d. Žagarės) žydų žudynės. Yra žinoma, jog su Vokietija besiribojančiose Lietuvos apskrityse (Kretingos, Tauragės, Mažeikių, Vilkaviškio ir Šakių) žydų žudynes organizavo ir vykdė Tilžės gestapo būrys, padedamas vietinių kolaborantų, o Šiaulių apskrityje žydų žudynes iki 1941 m. spalio 2 d. organizavo A operatyvinės grupės 2-as operatyvinis būrys. Minėti vokiečių saugumo policijos ir SD padaliniai nebuvo pavaldūs K.Jägerio vadovaujamam operatyviam būriui Nr.3, todėl minėtų padalinių nužudytieji žydai nebuvo įtraukti į K.Jägerio 1941 m. gruodžio 1 d. raportą apie Lietuvoje vykdytas žydų žudynes.

Holokausto aukų Lietuvos provincijoje nustatymui labai svarbus dokumentas yra Statistikos valdybos 1941 m. sausio 1 d. neoficialūs duomenys apie tuometinę Lietuvos gyventojų tautinę sudėtį (žr.: LCVA, f.R-743, ap.5, b.46, l.172). Remiantis šiuo dokumentu, Lietuvos provincijoje (išskyrus Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Panevėžio miestus) gyveno 104 428 žydai (iš viso Lietuvoje – 208 437 žydai). Nors šie statistiniai duomenys nėra labai tikslūs, tačiau autoriaus nuomone, jie labai artimi tikrovei ir kažin ar paklaida gali būti didesnė kaip 3-4 tūkstančiai. Taigi, skaičius 104 428 iš esmės atitinka Lietuvos provincijoje holokausto išvakarėse gyvenusius žydų skaičių. Realiai minėtasis skaičius turėtų būti dar mažesnis, kadangi nacių-sovietų karo išvakarėse nežinomas skaičius provincijos žydų buvo išstremtas į Sibirą arba karo pradžioje suspėjo pasitraukti į Sovietų Sąjungos gilumą.

Remiantis archyvinių šaltinių ir istorinės literatūros tyrimais, autorius nustatė tokį holokausto aukų Lietuvos provincijoje orientacinį skaičių – apie 100 867. Šį skaičių sudaro visose apskrityse nužudytų žydų suma. Holokausto aukų skaičius Lietuvos apskrityse:

1. Alytaus apskritis – 6165 žmonės;
2. Biržų apskritis – apie 3750 žmonių;
3. Eišiškių apskritis – 3446 žmonės;
4. Kėdainių apskritis – 4267 žmonės;

5. Kretingos apskritis – apie 3900-4000 žmonių;
6. Lazdijų apskritis – 1690 žmonių;
7. Kauno apskritis – 5082 žmonės;
8. Marijampolės apskritis – 6266 žmonės;
9. Mažeikių apskritis – apie 3000 žmonių;
10. Panevėžio apskritis – apie 3200 žmonių (realiai Panevėžio apskrities žydų aukų skaičius turėtų būti didesnis – apie 5000, kadangi dalis Panevėžio apskrities žydų buvo nužudyti kartu su Panevėžio miesto žydais, tačiau K.Jägerio raporte jie nebuvo išskirti, bet buvo pažymėti kaip Panevėžio miesto žydai);
11. Raseinių apskritis – apie 4725 žmonės;
12. Rokiškio apskritis – 4853 žmonės;
13. Šakių apskritis – apie 1100-1200 žmonių;
14. Šiaulių apskritis – apie 4900 žmonių;
15. Švenčionių apskritis – apie 4000 žmonių;
16. Tauragės apskritis – apie 3-5 tūkstančiai žmonių;
17. Telšių apskritis – apie 4600-4800 žmonių;
18. Trakų apskritis – 4319 žmonių;
19. Ukmergės apskritis – apie 7100 žmonių;
20. Utenos apskritis – apie 6200 žmonių;
21. Vilniaus apskritis – 3904 žmonės;
22. Vilkaviškio apskritis – apie 6200 žmonių;
23. Zarasų apskritis – apie 2800 žmonių.

Lygindami holokausto išvakarėse provincijoje gyvenusių žydų skaičių (104 428) su apytikriai nužudytų provincijoje žydų skaičiumi (100 867), gauname beveik 4 tūkstančių žmonių skirtumą. Šį skirtumą sudaro tie žydai, kurie 1941 m. birželio 14 d. buvo ištremti į Sibirą, taip pat tie, kurie karo pradžioje suspėjo pasitraukti į Sovietų Sąjungos gilumą, dalis Panevėžio apskrities žydų, kurie buvo priskirti prie nužudytų Panevėžio miesto žydų, be to, tie žydai, kurie išvengė mirties ir buvo išgelbėti vietos gyventojų. Dabartinėje tyrimų stadijoje galima teigti, kad orientacinis holokausto aukų skaičius Lietuvos provincijoje 1941 m. sudarė apie 100 000 (100 867) žmonių. Šis skaičius gerokai (35 tūkst.) viršija K.Jägerio nurodytą aukų skaičių provincijoje (65 967),

kadangi į minėtą raportą nebuvo įtrauktos holokausto aukos Kretingos, Tauragės, Mažeikių, Telšių, Šiaulių, Vilkaviškio ir Šakių apskrityse. Mirties išvengė tik apie 4 tūkstančiai (3,8 %) provincijos žydų.